

2. Коляда С. П., Рябой В. І. Удосконалення е-митниці – запорука розвитку митної справи в Україні. *Бізнес Інформ*. 2016. № 3. С. 238–243.

3. Абсалямова Ю. Г., Чекмасова А. І. Підвищення ефективності здійснення митних процедур в Україні шляхом впровадження системи «Електронна митниця». URL: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:YO24swat5rwJ:www.kpi.kharkov.ua/archive/conferences>

4. Лікарчук К. І. Електронна митниця в Україні – реальність. URL: <http://www.pravda.com.ua/rus/columns/2015/07/17/7074798/>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-277-7-153>

**FEATURES OF THE SAFE USE OF INFORMATION
TECHNOLOGIES, TAKING INTO ACCOUNT
THE AGE CATEGORY**

**ОСОБЛИВОСТІ БЕЗПЕЧНОГО ВИКОРИСТАННЯ
ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ З ВРАХУВАННЯМ
ВІКОВОЇ КАТЕГОРІЇ**

Maksymenko Yu. B.

*Doctor of Psychological Sciences, Professor,
Professor at the Department
of General and Differential Psychology
South Ukrainian National
Pedagogical University
named after K. D. Ushinsky
Odessa, Ukraine*

Максименко Ю. Б.

*доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри загальної
та диференціальної психології
Південноукраїнський національний
педагогічний університет
ім. К. Д. Ушинського
м. Одеса, Україна*

Matokhniuk L. A.

*Doctor of Psychological Sciences, Professor,
Head of the Department of Psychology
Municipal Higher Educational Institution
"Vinnytsia Academy
of Continuing Education"
Vinnytsia, Ukraine*

Матохнюк Л. О.

*доктор психологічних наук, професор,
завідувач кафедри психології
Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницька академія
безперервної освіти»
м. Вінниця, Україна*

Оскільки діти багато часу проводять в Інтернеті з пізнавальною метою, то організація освітнього процесу, дозвілля повинна завжди супроводжуватися заходами з безпеки життєдіяльності задля

збереження життя і здоров'я всіх його учасників. Порушення правил та інструкцій з безпеки життєдіяльності через незнання, небажання та нездатність їх виконувати є причинами травматизму, нещасних випадків та погіршення здоров'я. В основі цих причин лежать психологічні причини (Л. Матохнюк): надмірно критичне ставлення до технічних рекомендацій, інструкцій, небажання їх виконувати; незнання норм і способів забезпечення безпеки, правил використання сучасних технологій; невиконання правил та інструкцій з безпеки через невідповідність психофізичних можливостей людини (недостатня координація руху і швидкість рухових реакцій, поганий зір тощо) вимогам даної роботи та ін. [1, с. 381].

Звичайно, повноцінно користуватися Мережею можуть діти ще задовго до семи років. Ще кілька десятиліть тому дитина повинна була навчитися читати і писати, а для того, щоб знайти необхідну інформацію в Інтернеті, повинна була надрукувати її на клавіатурі. Зараз же діти з великим захопленням та успіхом освоюють голосовий пошук, диктуючи Гуглу, що потрібно знайти. Але не завжди знайдена інформація зрозуміла дітям. Вони не завжди відрізняють рекламу і справжній зміст, он лайн-програми та програми, які вимагають завантаження.

Зазвичай, для дітей 3–4-х років існують спеціалізовані сайти, якими управляти можна через картинки, користуючись великими кнопками й ілюстрованим змістом. Допомога дорослих і в цьому випадку необхідна. Їх завдання – знайти необхідний сайт і показати дитині, як ним користуватися. Але, незважаючи на велику зацікавленість інформацією, дитині не можна довгий час знаходитись за комп'ютером, оскільки організм дитини в цьому віці недостатньо підготовлений для тривалого сидіння біля монітора. Для виявлення отриманих самостійно знань дитини необхідно поспілкуватися з нею про побачене, поцікавитися новими знайомствами. Дитина повинна бути упевнена у підтримці дорослих, які, у свою чергу, мають виявити підтримку і спокійну упевненість, зберігати послідовність у вимогах, користуватися усіма можливими програмами батьківського контролю.

Дошкільнята 5–6 років у цьому віці вже тягнуться до Інтернету, непогано знають основні засади користування. Ми вже звертали увагу на необхідність батьківського контролю щодо користування дитиною Інтернетом. Обов'язково необхідно спрямовувати дітей на усвідомлення різниці між реальним і віртуальним світом, навчати азам конфіденційності. Довіряючи дитині у користуванні інтернет-серфінгом, бажано встановлювати спеціальні дитячі програми,

пошукові сайти (наприклад, MSN Kids Search). Важливим є той факт, що дитина не повинна самостійно відкривати нові сайти. Спочатку необхідно обговорити з нею те, що її цікавить в онлайн-ресурсах, а потім скласти чіткий перелік сторінок, на які можна заходити. Для цього створюється власний профіль дитини-користувача з обмеженим доступом на сайти. Перед початком знайомства дитини з Інтернетом важливо провести з дитиною бесіду – розкрити основні вимоги до користувача Мережі: як спілкуватися з іншими відвідувачами сайту, що можна викладати в Інтернет, а що ні, які картинки і відео можна публікувати в соцмережах, скільки часу можна витратити на взаємодію з комп'ютером тощо. Важливо створити список правил користування Інтернетом вдома за участю дітей.

Коли дитина стає старшою (сім років) уже можна давати їй можливість набувати самостійного досвіду спілкування з Інтернетом. Можна дозволити дитині працювати самій, але час від часу наглядати за нею. Для цього комп'ютер повинен бути розташований поблизу місця знаходження батьків, щоб у слушну хвилину допомогти дитині. Але заводити власну поштову скриньку для дитини такого віку ще зарано – вона може користуватися скринькою батьків. Так можна контролювати листування дитини, бачити коло її спілкування. Ще один засіб контролю – перегляд тимчасових Інтернет-файлів. Оскільки у свої 7 років дитина ще не може вести самостійний грамотний діалог, то краще обмежити її спілкування такими месенджерами: Skype, Viber, ICQ тощо. Купуйте ігри і програми англійською мовою і, незабаром будете вражені словниковим запасом дитини. Поговоріть зі своїми дітьми про їхніх он – лайн друзів та про те, чим вони займаються. Неохідно прослідкувати у бесіди, щоб під час знайомств з однолітками діти не спілкувалися з дорослими незнайомцями. Вільний доступ до файлів, отримані картинки та тексти з Інтернету можуть порушувати авторські права, тому необхідно обговорити з дитиною можливість користування такою інформацією, акцентуючи увагу на тому, що без дозволу дорослих не буде ніякого завантаження. Також діти повинні знати як про комп'ютерний вірус, який може бути завантажений випадково разом з текстами або ж картинками, так і про комп'ютерних шахраїв.

Якщо батькам вдалося до 9–10 років втримати дитину далеко від Інтернету, то в 9 років їй буде дуже цікаво познайомитися з онлайн-Мережами, оскільки їй не хочеться у спілкуванні з однолітками показувати свої невміння і незнання з Інтернет-технологій. У цьому віці батьки вже повинні цілеспрямовано підготувати дитину до роботи з комп'ютером. Домовтесь зі своєю дитиною про те, що необхідно відразу

розповідати батькам про те, що будь-хто в он-лайні примушує її почувати себе не комфортно. Контролювати дії дитини та вислуховувати її про будь-який випадок потрібно спокійно. Дитина не повинна думати, що за те, що відбулося, її позбавлять привілеїв користуватися комп'ютером. Поясніть більше про те, як діяти з он-лайн шахраями та кібер-хуліганами. Поговоріть із своїми дітьми про он-лайн еротичні матеріали та спрямуйте і допожіть знайти сайти про здоров'я.

Підлітки 11–15 років є найбільш складним віковим періодом. Саме в цей період формується рівень самооцінки, підліток шукає допомоги у друзів та немає бажання виправдовуватися перед батьками. Дітям старшого підліткового віку вже хочеться ототожнювати себе з певною групою, до якої вони і прагнуть, що спонукає їх порівнювати цінності представників певної групи та членів своєї сім'ї. Почуття дорослості, яке виникає на цьому віковому етапі, наштовхує дітей на акти поведінки, притаманної дорослим людям. Але брак життєвого досвіду для оцінювання себе, недостатність знань не дає можливість старшим підлітками поводити себе, як дорослі. Батькам потрібно бути уважними до своїх дітей і контролювати користування Інтернетом, але робити це так, щоб не нашкодити дитині.

Домашнє відео і фото – ось де простір для творчості й фантазії. І нехай першим буде змонтований відеокліп – з дня народження бабусі. Головне – дитина знає, як це робити. Доволі часто спілкування з дітьми надасть можливість дорослим бути переконаними у тому, що діти консультуються з ними, перш ніж проводити в он-лайні будь-які операції.

Погоджуємося з думкою Н. Волкової про те, що «для молодих людей інформаційні технології відкривають доступ до інформації, а значить і до знань, відкривають нові можливості для отримання професійних знань і для творчості, залучають до цінностей світової культури. Очевидно, що від цього залежить рівень освіти і культури суспільства взагалі в найближчому майбутньому, тому що на сьогодні формування інформаційної культури підрастаючого покоління надзвичайно важлива задача» [2, с. 249].

Література:

1. Матохнюк Л. О. Психологія інформаційної компетентності особистості (генеза онтологічного розвитку) : дис. ... докт. психол. наук : 19.00.01. Одеса, 2019. 527 с.
2. Волкова Н. В. Інформаційна культура: позитиви та негативи комп'ютерного впливу. *Збірник наук. праць*. 2007. С. 248–254.